MUHAMMED BİN NASR EL-MERVEZÎ

Büyük fıkıh âlimlerinden. Künyesi, Ebû Abdullah'dır. 202 (m. 817) senesinde Bağdâd'da doğup, 294 (m. 906) târihinde vefât etmiştir. Babası, Mervli'dir. Nişâbûr'da yetişip, büyüdü. İlim öğrenmek için, mühim ilim merkezlerini dolaştı. Sonra Semerkand'da yerleşti. Eshâb-ı kiramın ve onlardan sonrakilerin hükümlerle alâkalı fetvâlarını çok iyi bilirdi.

Yahyâ bin Yahyâ en-Nişâbûrî, Abdân bin Osman, Ebû Kâmil el-Cuhderi, İbrâhîm bin Münzir, Ubeydullah bin Muâz, İshâk bin Râheveyh ve daha başka âlimlerden ilim alıp rivâyette bulundu. Kendisinden de oğlu İsmail Muhammed bin İshâk er-Reşâdî, Abdullah bin Muhammed bin Ali el-Belhî gibi âlimler rivâyette bulunmuşlardır. Şafiî âlimlerinden çok istifâde etmiştir. Resûlullah efendimizin hadîs-i şeriflerini ve ma'nâlarını çok iyi bilirdi. Hattâ Resûlullahın (aleyhisselâm) hadîs-i şerîfi ve Eshâb-ı kirama âit hiçbir söz yoktur ki, onu Ebû Abdullah Mervezî bilmesin dense, bu söz yanlış olmaz diye söylenmiştir.

Âlimler der ki; İbn-i Mübârek, Yahyâ bin Yahyâ, İshâk bin Râheveyh, Muhammed bin Nasr el-Mervezî, Horasan'ın büyük âlimlerindendir."

Âlimlerin hakkında buyurdukları:

Hakim; "O, büyük bir fıkıh âlimi, asrının en büyük muhaddisi (hadîs âlimi), çok ibâdet eden bir zâttır."

Ebû Bekir es-Sayrafî: "Eğer, Muhammed bin Nasr, "Kasâme" kitabından başka kitap yazmasaydı; bu, onun için, büyük bir âlim olmasına kâfi gelirdi. Fakat o buna rağmen çok kitap yazmıştır."

İbn-i Ahrem: "O ticâret ortağı ile Nişâbûr'da yerleşince, ilim ve ibâdetle meşgûl oldu. Daha sonra Semerkand'a gitti. Ortağı Nişâbûr'da kaldı. Orada Muhammed bin Yahyâ'dan sonra müftî ve en önde gelen bir âlim idi. Yahyâ bin Muhammed bin Yahyâ ve ondan sonraki âlimler, onun fazîlet ve üstünlüğünü kabûl etmişlerdir."

Yine o, Ebû Abdullah Mervezî'yi şöyle anlatır: "Ondan daha güzel namaz kılan birisini görmedim. Kulağına sinek konsa, çok da rahatsız etse, yine kendisini ondan korumak için hiçbir hareket yapmazdı. Biz onun güzel şartlarına uygun, huşû' içinde namaz kılışına hayran kalırdık. O, namaz kılarken, yere dikilmiş bir ağaç parçası gibi hareketsiz dururdu. O, güzel huylu bir zât idi."

Muhammed bin Abdülvehâb es-Sekafî şöyle anlatır: "Horasan vâlisi İsmail bin Ahmed, her sene Muhammed bin Nasr'a dörtbin dirhem gönderirdi. Ayrıca, bu kadar dirhem de, kardeşi İshâk'tan ve Semerkandlılardan gelirdi. Onun çoluk-çocuğu olmadığı için, bunları fakîrlere dağıtırdı. Dünyâ malına düşkün değildi."

Yine kendisi şöyle anlatır: "Mısır'dan, Mekke-i mükerremeye gitmek üzere gemiye binmiştim. Yolda gemimiz battı, bütün eşyalarımız zayi oldu. Sonra bir kara parçasına çıktık ve kurtulduk. Yanımda hizmetçim vardı. Bu sırada çok susadım, hiç su bulamadım. Başımı hizmetçimin kucağına koydum. Artık çaresiz bekliyorduk. Bu sırada bir de ne göreyim. Elinde su testisi bulunan bir adam yanımıza geldi. Testiyi bize uzattı, alıp içtim ve hizmetçime de içirdim. Sonra yanımızdan gitti. Fakat nereden gelip, nereye gitti bilmiyorum."

Emîr İsmail bin Ahmed anlattı: "Semerkand'da bulunuyordum! Birgün bir yerde oturdum. Yanımda kardeşim İshâk da vardı. Biraz sonra, büyük âlim Ebû Abdullah Muhammed bin Nasr geldi. O gelince, ilmine hürmeten ayağa kalktım. Aradan bir müddet geçip, Muhammed bin Nasr gidince, kardeşim İshâk bana, "Sen, koskoca vâlisin, halktan birisi gelince ayağa

kalkıyorsun. Böyle idârecilik olmaz, diye sitem etti. O gün ben, kardeşimin bu sözüne çok üzüldüm. Akşam olup, yatmıştım. Rü'yâda Resûlullah efendimizi gördüm. Herhalde kardeşim İshâk da, yanımda idi. Resûlullah (aleyhisselâm) gelip, kolumu tuttu ve şöyle buyurdu: "Ey İsmail! Senin ve oğullarının mülkü dâim olsun. Çünkü sen, Muhammed bin Nasr'a ilminden dolayı hürmette bulundun." Sonra, kardeşim İshâk'a döndü: "Senin ve oğullarının mülkü devam etmesin. Çünkü sen, Muhammed bin Nasr'ı küçümsedin" buyurdu.

Muhammed bin Nasr ihtiyâr iken, bir çocuğunun olmasını arzu ediyordu. Bunu anlatan der ki: "Biz bir gün onun yanında idik. Bu sırada talebelerinden birisi gelip, gizlice ona bir şeyler söylemişti. Bunun üzerine ellerini kaldırıp, "İhtiyâr olduğum halde bana İsmail'i veren Allahü teâlâya hamd olsun" (İbrâhîm-39) meâlindeki âyet-i kerîmeyi okudu. Sonra, avuçlarının içini yüzüne sürdü. O bu âyet-i kerîmeyi okumakla üç şeyin sünnet olduğuna işâret etti. Çocuğa isim koymak, Allahü teâlânın lütuf ve ihsânına karşı hamd etmek, ona İsmail ismini koymak. (Çünkü, çocuğa Peygamberlerin (aleyhisselâm) isimlerini koymak sünnettir.)

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-2, sh. 246

2) Târîh-i Bağdâd cild-3, sh. 315

3) Tehzîb-üt-tehzîb cild-9, sh. 489

4) Tezkiret-ül-huffâz cild-2, sh. 650

5) Esmâ-ül-müellifîn cild-2, sh. 21

6) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 216

7) Mu'cem-ül-müellifîn cild-12, sh. 78

8) Brockelman sup cild-1, sh. 258